

نشریه علمی فرهنگی - تربیتی زنان و خانواده
سال چهاردهم، شماره ۵۰، بهار ۱۳۹۹: ۱۰۶ - ۹۳

مقایسه شخصیت جامعه‌پسندی و باور به دنیای عادلانه و واکنش روانی گروه نوجوانان دختر کار حمایتی و خیابانی تهران

لیلا شمخالی^۱

پذیرش نهایی: ۱۳۹۷/۱۲/۲۲

دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۱۲/۱۹

چکیده

این پژوهش با هدف مقایسه شخصیت جامعه‌پسندی و باور به دنیای عادلانه و واکنش روانی گروه نوجوانان دختر کار حمایتی و خیابانی تهران انجام شد. تحقیق برحسب هدف، کاربردی، و براساس شیوه گردآوری داده‌ها توصیفی از نوع پیمایشی است. جامعه مورد بررسی در این پژوهش مراکز نگهداری نوجوانان دختر کار تهران بزرگ در سال ۱۳۹۷، است. نمونه‌گیری به روش چند مرحله‌ای این‌گونه صورت پذیرفت که ابتدا شهر تهران به سه منطقه جغرافیایی (شمال - مرکز و جنوب) طبقه‌بندی، و سپس به صورت تصادفی یک مرکز نگهداری نوجوانان کار در هر منطقه انتخاب شد و در نهایت سه مرکز خیریه یاوران ایتم، مؤسسه خیریه بنیاد و مؤسسه خیریه معاک انتخاب گردیدند. از مراکز مورد بررسی نوجوانان دختر، که دارای معیارهای ورود به پژوهش بوده‌اند و در همان منطقه نوجوانان دختر دعوت به همکاری شد که به صورت خود محور به کارهایی مشغول بودند که در معیارهای ورود به پژوهش بودند و پرسشنامه‌های جامعه‌پسندی، باور به دنیای عادلانه و واکنش روانی را تکمیل کردند. تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها با استفاده از روش تحلیل مانوا با نرم‌افزار آماری SPSS انجام شد. نتایج نشان داد که شخصیت جامعه‌پسندی و باور به دنیای عادلانه و واکنش روانی گروه نوجوانان دختر کار حمایتی و خیابانی باهم تفاوت دارد و تمام فرضیه‌های مقاله تأیید شد.

کلیدواژه‌ها: شخصیت جامعه‌پسندی، باور به دنیای عادلانه، واکنش روانی، نوجوانان دختر کار حمایتی، نوجوانان دختر کار خیابانی.

مقدمه

کار کودکان، مشکلی جهانی است و پیشینه مطالعاتی وسیعی دارد. اگرچه براساس آمارهای سازمان بین‌المللی کار از سال ۲۰۰۰ میلادی تاکنون، تعداد کودکانی که در جهان کار می‌کنند به دو سوم کاهش یافته است، هنوز رقمی در حدود ۱۶۸ میلیون کودک را شامل می‌شود که ۸۵ میلیون نفر آنها به کارهای مخاطره‌آمیز اشتغال دارند. پس از کار در بخش کشاورزی که در حدود ۱۲ درصد اشتغال کودکان را شامل می‌شود، بخش مهمی از کودکان (۲۵/۴٪) در فعالیتهای خدماتی مشغول به کارند که کار در خیابان نیز در همین گروه طبقه‌بندی می‌شود (سازمان بین‌المللی کار آپیک، ۲۰۱۴).

کار کودکان در خیابان، در پایتختها و بسیاری از شهرهای بزرگ جهان بویژه کشورهای در حال توسعه، مشکلی جدی است؛ اما برآورد دقیق از تعداد کودکان خیابانی دشوار است و تفاوت در چگونگی تعریف و طبقه‌بندی از کودکانی که در خیابان به سر می‌برند و تمایل به بزرگنمایی در تعداد کودکان خیابانی به منظور جلب حمایت‌های سازمانی به آمارهای بسیار متفاوتی منجر شده است (توماس دو بنیتز^۱، ۲۰۱۱).

پژوهشهای بسیاری در کشورهای جهان، وضعیت کودکان خیابانی، مشاغل آنها، عوامل منجر به خیابانی شدن کودکان و پیامدهای خیابانی شدن کودکان را بررسی کرده است. این پژوهشها نشان می‌دهد که کودکان خیابانی به دلیل شرایط کار و زندگی در خیابان در معرض پیامدهای نامطلوب سلامت جسمی، روانی، جنسی و خطرهای اجتماعی قرار دارند (واتهایو و همکاران^۲، ۲۰۱۱).

سراسر زندگی انسان همواره از نابرابریها و بی‌عدالتیها سرشار بوده است. توزیع نامناسب ثروت در جوامع بشری و نابرابری در میزان دسترسی به مراقبتهای بهداشتی و امکانات آموزشی سبب می‌شود تا افراد در برابر مشاهده یا تجربه بی‌عدالتیها واکنشهای متفاوتی نشان دهند. در چنین موقعیتهایی برخی از افراد خشمگین می‌شوند و در پی بازگرداندن عدالت برمی‌آیند. عده‌ای، افرادی را که قربانی بی‌عدالتی بوده‌اند، سرزنش می‌کنند و عده دیگری سعی در توجیه وضع موجود و فرونشانی دارند (دالبرت^۳، ۲۰۰۲). فرونشانی واکنش روانی ناظر به شرایطی است

1. Thomas De Benitez
2. Watthayu
3. Dalbert

که در آن فرد به‌گونه‌ای هوشیارانه در جهت کنار گذاردن و حذف فکر و احساس از حیطه آگاهی یا جلوگیری از اظهار و بیان آن تلاش می‌کند. تفاوت فرونشانی با بازداری تنها در تجربه هشیارانه آن است و تداوم فرونشانی به بازداری منجر می‌شود (قربانی، ۱۳۹۳). واکنش روانی حالت انگیزشی است که کارکردش بازگرداندن آزادی در رفتارهایی است که از فرد دور یا به‌حذف آنها تهدید شده است (برهم و برهم، ۱۹۸۱). نظریه واکنش روانی می‌کوشد توضیحی برای واکنش افراد به تهدیدهای واقعی یا خیالی نسبت به از دست دادن آزادی و اختیار خود بیابد (کورکوران و همکاران، ۲۰۱۱).

روانشناسان همواره به واکنشهای روانی انسان هنگام رویارویی با شرایط ناعادلانه توجه کرده‌اند. تاکنون نظریه‌های روانشناختی متعددی برای تبیین این واکنشهای عدالت‌محور پیشنهاد شده است. یکی از با نفوذترین آنها فرضیه باور به دنیای عادلانه^۱ است که لرنر^۲ (۱۹۶۵) آن را مطرح کرد. لرنر با بیان این فرضیه، باور انسانهایی را تبیین کرد که معتقدند دنیادار مکافات است و افراد هیچ‌گاه رنج و بدبختی‌هایی را تجربه نخواهند کرد که سزاوار آن نیستند (بنت^۳، ۲۰۰۸).

دنیای عادل، مکانی است که در آن هر فردی، شایسته آن چیزی است که به دست می‌آورد و معیار تعیین این شایستگی، پیامد رفتاری است که فرد انجام می‌دهد؛ به عبارت دیگر، منظور از عدالت، قضاوت درباره میزان شایستگی است. این فرایند در هر دو حالت پیامدهای مثبت و منفی صدق می‌کند. چنین اندیشه‌ای هم باور عمومی را درباره عادلانه بودن دنیا برای دیگران^۴ و هم باور فردی و منحصربه‌فرد را درباره منصفانه بودن دنیا برای خود شخص^۵ دربر می‌گیرد (تود و همکاران^۶، ۲۰۱۳).

تحقیقاتی که در زمینه باور به دنیای عادلانه انجام شده است، نشان می‌دهد که افراد چگونه با استفاده از این باور، دلیل وقایع اطراف خود را تبیین می‌کنند و در برابر مسائلی از جمله فقر، بیماریهای سخت، تجاوز و خشونت واکنش نشان می‌دهند (رایس و ترافمو^۷، ۲۰۱۱).

کنترل واکنش روانی با تغییرات فیزیولوژی و مصرف انرژی همراه است و این تغییرات کوتاه مدت سلامت فرد را در بلندمدت تحت تأثیر قرار می‌دهد. کیم، دسمی و زاکمرمن (۲۰۰۳) با

-
1. Belief in a just world (BJW)
 2. Lerner
 3. Bennett
 4. Belief in a just world for others
 5. Belief in a just world for self
 6. Todd, Ludmila, Craig & Sheldon
 7. Rice & Trafimow

استفاده از نظریه تعیین‌گری خود نشان دادند عدم بروز احساسات اگر با منبع درونی رفتار، اخلاقیات شخصی، انگیزه درونی و خودمختاری همراه باشد، می‌تواند مفید و سازنده باشد؛ ولی اگر با منابع کنترل بیرونی مانند پیروی از هنجار و قدرت، پیروی محض از قانون و خودنمایی همراه باشد با واکنشهایی با نشانه‌های منفی جسمانی و روانی، اضطراب و افسردگی همراه است. زندگی که فاقد هر نوع مهار احساسات باشد با رفتارهای تکانشی و ضداجتماعی مثل طلاق، حوادث رانندگی، عادات رفتاری مثل سوء مصرف مواد، تغذیه نامناسب و بی‌نظمی همراه می‌شود (فینکنر و همکاران^۱، ۲۰۱۶) سطوح بالای انضباط با کاهش پرخاشگری و آسیبهای روانی کمتر (ارسکین و همکاران^۲، ۲۰۱۱)، روابط بین شخصی رضایت‌بخش (فینکلز و همکاران^۳، ۲۰۱۵)، پیشرفت تحصیلی (شارپ، گرین ولویس^۴، ۲۰۱۷)، و نشخوار ذهنی کمتر (وایت و تورنر^۵، ۲۰۱۴) ارتباط دارد.

بنابراین، می‌توان نقش خودشناسی و آگاهی به جریان احساسات را در کنترل واکنش روانی برای نزدیکی به منبع کنترل درونی مهم تلقی کرد و کنترل واکنش روانی را لزوماً دفاع روانی ندانست که با آسیب همراه است. یافته‌های کیم و همکاران (۲۰۰۳) نشان می‌دهد فرونشانی ناسالم احساسات با انگیزه بیرونی برای کنترل رفتار ارتباط دارد؛ لذا واکنشهای روانی در مقابل فرونشانی در شرایط مختلف دیده می‌شود. متغیری که می‌تواند نزدیک به منبع کنترل بیرونی و کنترل غیرخودمختارانه و اجباری احساس باشد، جامعه‌پسندی است (کاشانکی، ۱۳۹۵).

جامعه‌پسندی شخصیت^۶ به‌عنوان ویژگی شخصیتی به‌ارائه تصویر مطلوب و مورد پسند از خود اشاره دارد که هنگام سنجش فرد موجب می‌شود پاسخهایی تصنعی و ناسازگار با واقعیت بدهد تا از نظر دیگران مطلوب به‌نظر برسد (کروون و پروین^۷، ۲۰۱۵). جامعه‌پسندی در هر دو الگو (خودفریبی و فریب دیگران) برای موردپسند واقع شدن با دفاعهای روانی همراه است (کرون^۸، ۲۰۱۷). پاسخهای افراد دارای ویژگی جامعه‌پسندی به‌محرکها با بیماریهای ناشی از فشار روانی نیز مرتبط است (یوسچو^۹، ۲۰۱۵). جامعه‌پسندی از نوع سالم یا ناسالم آن به‌عنوان سازه‌ای که موجب

1. Finkenauer, et al
2. Erskine
3. Finkenauer, et al
4. Sharp, Green, & Lewis
5. White & Turner
6. Social Desirability
7. Cervone & Pervin
8. Krohne
9. Useche, Serge, & Alonso

می‌شود فرد موردپسند دیگران رفتار کند با انضباط ارتباط تنگاتنگی پیدا می‌کند (کنگ و لیو^۱، ۲۰۱۷؛ برنر و دلامتر^۲، ۲۰۱۴). شخصیت جامعه‌پسند دربرگیرنده احساسات، افکار و تمایلات فرد در رفتار جامعه‌پسند است. رفتار جامعه‌پسند یعنی هر عملی که به‌دیگران سود برساند. این اصطلاح در مورد رفتاری به کار می‌رود که هیچ سود مستقیمی به فردی نمی‌رساند که آن رفتار را انجام می‌دهد، و حتی ممکن است حاوی خطرهایی برای او باشد (بارون و همکاران^۳، ۲۰۰۴). رفتار جامعه‌پسندی، شامل گروه بزرگی از رفتارهای اختیاری است که به قصد منفعت دیگران انجام می‌شود. این کمک کردن ممکن است به شکل‌های گوناگونی مانند کمک کردن، تقسیم کردن سهم خود^۴، به‌آسایش رساندن^۵، اطلاع‌رسانی و همکاری باشد (بارتال^۶ و همکاران، ۲۰۱۴).

شناخت عوامل شخصیتی و خلقی پیش‌بینی‌کننده جامعه‌پسندی، سبب شناخت بهتر عوامل نیرومندساز تعامل‌های اجتماعی می‌شود و مانند تمرکز بر قدرت همکاری است. مبدأ این باورها تحت تأثیر پردازش‌های هورمونی، انتظارات اجتماعی و موقعیت‌های فردی قرار دارد (ایگلی^۷، ۲۰۰۹). زندگی هر کودک و نوجوانی همراه با تعامل هماهنگ با والدینش در زیر یک سقف، انتظاری معمول و قابل قبول است. انحراف از این هنجار و محرومیت کودکان از والدین و خانواده و زندگی در مؤسسات شبانه‌روزی برای آنهایی که به‌دلایلی یکی از والدین خود را از دست داده‌اند و شرایط زندگی با فامیل برای آنها وجود ندارد و ضرورتاً در کانونها، مؤسسات و مراکزی نگهداری و مراقبت می‌شوند که کمتر شباهت به خانواده دارد، کودکان و نوجوانان بویژه دختران را با طیف وسیعی از مشکلات از جمله ضعیف شدن حرمت ذات خود، افزایش خطر آسیب‌های جسمی و روانی بخصوص اختلال افسردگی و نظایر آنها روبه‌رو خواهد کرد. نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست بیش از دیگر نوجوانان در معرض خطر قرار دارند (برغمندی و همکاران، ۲۰۱۷).

در ایران مسئله کار کودکان در خیابان از دهه هفتاد در شهرهای بزرگ کشور رواج یافته و مورد توجه مسئولان و پژوهشگران قرار گرفته است. پژوهش‌های پیشین در مورد کودکان خیابانی ایران، هم‌جنبه‌های سبب شناختی مسئله کودکان خیابانی و هم پیامدهای آن را بررسی کرده است

1. Keng, & Liew
2. Brenner & DeLamater
3. Baron-Cohen
4. sharing
5. comforing
6. Bartal
7. Eagly

و نشان می‌دهد که مجموعه‌ای از عوامل اجتماعی اقتصادی چون مهاجرت‌های خارجی و داخلی، فقر و مشکل‌های مربوط به خانواده از جمله بدرفتاری با کودکان آنها را به‌خیابان می‌کشاند (وامقی و همکاران، ۱۳۹۰) هم‌چنین این پژوهشها درگیری کودکان با مجموعه‌ای از مشکلات سلامتی و اجتماعی چون افسردگی و سوء مصرف مواد را گزارش کرده است (وامقی و همکاران، ۱۳۹۰).
 به‌رغم داده‌های موجود با توجه به محدودیت پژوهشهای کیفی و کیفی در حوزه مقایسه جامعه‌پسندی شخصیت، باور به‌دنیای عادلانه و واکنشهای روانی نوجوانان دختر کار حمایتی و خیابانی، سؤال این پژوهش، این‌گونه مطرح می‌شود که آیا بین جامعه‌پسندی شخصیت، باور به دنیای عادلانه و واکنشهای روانی نوجوانان دختر کار حمایتی و خیابانی تفاوت وجود دارد.

روش تحقیق

از آنجا که هدف پژوهش مقایسه شخصیت جامعه‌پسندی و باور به‌دنیای عادلانه و واکنش روانی نوجوانان دختر کار حمایتی و خیابانی تهران است، روش تحقیق، توصیفی است. جامعه مورد بررسی در این پژوهش مراکز نگهداری نوجوانان دختر کار تهران بزرگ در سال ۱۳۹۷، است. برای نمونه‌گیری به‌روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای ابتدا شهر تهران به سه منطقه جغرافیایی (شمال، مرکز و جنوب) طبقه‌بندی، و سپس به‌صورت تصادفی یک مرکز نگهداری نوجوانان دختر کار در هر منطقه انتخاب می‌شد که در نهایت سه مرکز خیریه یاوران ایتم، مؤسسه خیریه بنیادالزهرا و مؤسسه خیریه معاک انتخاب گردید. از مراکز مورد بررسی نوجوانان دختر، که دارای معیارهای ورود به پژوهش بوده و در همان منطقه نوجوانان دختر، که خود محور به‌کارهایی که در معیارهای ورود به پژوهش، دعوت به‌همکاری شد که پس از توضیحات لازم و ایجاد اعتماد و ارتباط مطلوب با نوجوانان دختر، پرسشنامه‌ها در اختیار آنها قرار گرفت. معیارهای ورود به پژوهش نوجوانان دختر کار در مناطق مورد بررسی در رده‌سنی استاندارد نوجوانی و دارای کارهایی ساده و خطرناک، یعنی نوجوانان دختر بوده است که سرچهار راه‌ها خرده‌فروشی می‌کنند یا به جمع‌آوری پلاستیک یا نان خشک و... از زباله مشغولند یا در مراکزی مثل خیاطی‌ها و باغچه‌ها، گل‌فروشی سرچهار راه‌ها و مراکز غیراستاندارد کار می‌کنند.

ابزار این پژوهش شامل سه پرسشنامه جامعه‌پسندی و باور به‌دنیای عادلانه و واکنش روانی است. پرسشنامه شخصیت جامعه‌پسندی شخصیت ۳۰ گویه‌ای توسط پتر (۲۰۰۳) طراحی شده است که هفت خرده‌مقیاس مسئولیت اجتماعی، ارتباط همدلانه، نگاه از دید دیگران، پریشانی

فردی، استدلال اخلاقی دو جانبه، استدلال اخلاقی جهتگیری شده دیگران و نوع دوستی خود گزارشی است. نمره گذاری گویه‌های ۱ تا ۲۵ براساس مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای به صورت "کاملاً موافق = ۵ تا کاملاً مخالف = ۱" و نمره گذاری گویه‌های ۲۶ تا ۳۰ به صورت "هرگز = ۱، یک بار = ۲، بیش از یک بار = ۳ و اغلب = ۴ و بیشتر اوقات = ۵" انجام می‌شود. حداقل نمره و حداکثر نمره پرسشنامه به ترتیب برابر ۳۰ و ۱۵۰ است. در پژوهش صفاری‌نیا و باجلان (۱۳۹۰) پایایی پرسشنامه با استفاده از روش بازآزمایی برای کل پرسشنامه برابر با ۰/۹۸ به دست آمد و هم‌چنین روایی پرسشنامه مورد تأیید قرار گرفت.

پرسشنامه باور به دنیای عادلانه توسط ساتون و داگلاس (۲۰۰۵) برداشت شده از دلبرت (۱۹۹۹) و دلبرت و همکاران (۲۰۰۱) طراحی شده که شامل ۲۷ گویه و ۴ خرده مقیاس "باورهای دنیای عادلانه برای خود = ۸ گویه"، "باورهای دنیای عادلانه برای دیگران = ۸ گویه"، "باورهای دنیای عادلانه عمومی = ۷ گویه"، "باورهای دنیای ناعادلانه = ۴ گویه" است. نمره گذاری گویه‌ها روی مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای (کاملاً موافق = ۵ تا کاملاً مخالف = ۱) انجام می‌شود. حداکثر و حداقل نمره‌ای که از پرسشنامه به دست می‌آید به ترتیب برابر با ۲۷ و ۱۳۵ است. در پژوهش گل‌پرور و عریضی (۱۳۸۶) پایایی پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس "باورهای دنیای عادلانه برای خود ۰/۷۲" و "باورهای دنیای عادلانه برای دیگران" ۰/۸۴، به دست آمد. هم‌چنین روایی محتوایی با استفاده از نظر متخصصان حاکی از روایی محتوایی مورد تأیید بوده است.

پرسشنامه واکنش روانی توسط هانگ و فادا (۱۹۹۶) طراحی شده شامل ۱۴ گویه و ۴ خرده مقیاس واکنش در برابر تسلیم، مقاومت در برابر نفوذ دیگران، واکنش در برابر نصیحت و توصیه و پاسخ هیجانی در برابر محدودیت انتخاب است. نمره گذاری گویه‌ها روی مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای "کاملاً موافق = ۵ تا کاملاً مخالف = ۱" انجام می‌شود. حداکثر و حداقل نمره‌ای که از پرسشنامه به دست می‌آید به ترتیب برابر با ۷۰ و ۱۴، است. عزیزی صفاری‌نیا (۱۳۹۴) پایایی پرسشنامه را با روش آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۸۱ نشان داد. هم‌چنین روایی محتوایی با استفاده از نظر متخصصان حاکی از روایی پرسشنامه در حد مطلوب بوده است.

تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش با استفاده از نرم‌افزار SPSS و در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی به رسید. در سطح آمار توصیفی از آماره‌هایی مانند میانگین، انحراف معیار و... و در سطح آمار استنباطی تحلیل آماری تحلیل واریانس چند متغیره (مانوا) استفاده شد.

یافته‌ها

جدول ۱. همبستگی متقابل بین متغیرهای شخصیت جامعه‌پسندی و باور به‌دنیای عادلانه و واکنش روانی

متغیرهای وابسته	۱	۲	۳
جامعه‌پسندی شخصیت	-	۰/۳۴۲	۰/۵۴۳
باور به‌دنیای عادلانه	-	-	۰/۰۴۹
واکنش روانی	-	-	-

جدول ۲. میانگین و انحراف معیار شخصیت جامعه‌پسندی و باور به‌دنیای عادلانه و واکنش روانی گروه

نوجوانان دختر کار حمایتی و خیابانی

متغیر مستقل	گروه مستقل	گروه وابسته	مقایسه دو میانگین‌ها	انحراف استاندارد
جامعه‌پسندی شخصیت	مسئولیت اجتماعی	نوجوان کار حمایتی دختر	۲۴/۷۲۱	۰/۲۸۷
		نوجوان کار خیابانی دختر	۲۸/۶۴۵	۰/۳۴۳
	ارتباط همدلانه	نوجوان کار حمایتی دختر	۱۳/۳۴۲	۰/۲۳۸
		نوجوان کار خیابانی دختر	۱۷/۷۶۱	۰/۴۰۷
	نگاه از دید دیگران	نوجوان کار حمایتی دختر	۲۰/۲۵۱	۰/۶۳۳
		نوجوان کار خیابانی دختر	۲۳/۲۲۲	۱/۵۲۱
	پریشانی فردی	نوجوان کار حمایتی دختر	۷/۲۷۱	۱/۳۶۶
		نوجوان کار خیابانی دختر	۱۰/۸۷۱	۲/۰۰۲
	استدلال اخلاقی دو جانبه	نوجوان کار حمایتی دختر	۸/۷۳۶	۲/۳۲۱
		نوجوان کار خیابانی دختر	۱۰/۲۹۸	۲/۰۳۳
	استدلال اخلاقی جهتگیری شده-دیگران	نوجوان کار حمایتی دختر	۸/۸۷۱	۲/۸۷۱
		نوجوان کار خیابانی دختر	۱۲/۷۱۰	۲/۴۳۶
نوع دوستی خودگزارشی	نوجوان کار حمایتی دختر	۱۷/۶۵۱	۰/۶۵۲	
	نوجوان کار خیابانی دختر	۲۲/۶۴۲	۱/۲۱۸	
باور به‌دنیای عادلانه	باور به‌دنیای عادلانه برای خود	نوجوان کار حمایتی دختر	۲۸/۷۷۰	۰/۲۵۴
		نوجوان کار خیابانی دختر	۳۲/۴۳۱	۰/۲۳۴
	باورهای دنیای عادلانه برای دیگران	نوجوان کار حمایتی دختر	۲۳/۹۰۱	۱/۲۱۳
		نوجوان کار خیابانی دختر	۳۵/۴۵۱	۰/۷۳۳
	باورهای دنیای عادلانه عمومی	نوجوان کار حمایتی دختر	۱۷/۰۸۲	۰/۲۶۶
		نوجوان کار خیابانی دختر	۲۲/۶۸۸	۱/۴۶۶
باورهای دنیای ناعادلانه	باورهای دنیای ناعادلانه	نوجوان کار حمایتی دختر	۸/۲۳۱	۱/۲۶۶
		نوجوان کار خیابانی دختر	۱۲/۵۰۳	۰/۲۰۰

ادامه جدول ۲. میانگین و انحراف معیار شخصیت جامعه‌پسندی و باور به دنیای عادلانه و واکنش روانی گروه نوجوانان دختر کار حمایتی و خیابانی

متغیر مستقل	گروه مستقل	گروه وابسته	مقایسه دومیانگین‌ها	انحراف استاندارد
واکنش روانی	مقیاس واکنش در برابر تسلیم	نوجوان کار حمایتی دختر	۱۲/۰۶۸	۰/۵۴۱
		نوجوان کار خیابانی دختر	۱۵/۱۶۸	1/877
	مقاومت در برابر نفوذ دیگران	نوجوان کار حمایتی دختر	۱۳/۰۷۸	۱/۶۶۶
		نوجوان کار خیابانی دختر	۱۸/۲۲۸	۰/۱۶۶
	واکنش در برابر نصیحت و توصیه	نوجوان کار حمایتی دختر	۵/۳۲۳	۱/۵۰۰
		نوجوان کار خیابانی دختر	۸/۷۶۲	۰/۷۶۸
	پاسخ هیجانی در برابر محدودیت	نوجوان کار حمایتی دختر	۱۰/۷۶۷	۲/۴۶۶
نوجوان کار خیابانی دختر		۱۳/۹۱۲	۳/۲۰۰	
متغیرهای اصلی	جامعه‌پسندی شخصیت	نوجوان کار حمایتی دختر	۹۷/۲۰۵	۱۰/۹۳۳
		نوجوان کار خیابانی دختر	۱۲۲/۹۱۶	۱۴/۳۳۳
	باور به دنیای عادلانه	نوجوان کار حمایتی دختر	۷۶/۳۷۲	۱۰/۴۰۰
		نوجوان کار خیابانی دختر	۱۰۱/۰۰۱	۱۲/۳۳۳
	واکنش روانی	نوجوان کار حمایتی دختر	۵۴/۴۶۰	۹۶/۱۳۳
نوجوان کار خیابانی دختر	۴۰/۲۶۸	۱۱۶/۰۰۰		

با توجه به نتایج جدول، شخصیت جامعه‌پسندی، باور به دنیای عادلانه و واکنش روانی بین نوجوان دختر کار حمایتی از نوجوان کار خیابانی کمتر است. در جدول ۳ به منظور بررسی همگنی واریانس دو گروه در ابعاد مختلف از آزمون لوین استفاده شده است. جدول ۳. آزمون لوین - همگنی واریانس ابعاد جامعه‌پسندی شخصیت و باور به دنیای عادلانه و واکنش روانی دو گروه

شاخصها و متغیر	F	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	سطح معناداری
جامعه‌پسندی شخصیت	۰/۵۴۶	۱	۵۸	۰/۶۹۶
مسئولیت اجتماعی	۰/۳۲۱	۱	۵۸	۰/۸۴۶
ارتباط همدلانه	۰/۳۴۷	۱	۵۸	۰/۴۰۹
نگاه از دید دیگران	۰/۲۳۹	۱	۵۸	۰/۳۷۵
پیشانی فردی	۰/۵۲۳	۱	۵۸	۰/۲۳۴
استدلال اخلاقی دو جانبه	۰/۳۹۷	۱	۵۸	۰/۲۱۰
استدلال اخلاقی جهتگیری شده - دیگران	۰/۳۱۸	۱	۵۸	۰/۰۸۹
نوع دوستی خودگزارشی	۰/۳۷۳	۱	۵۸	۰/۳۷۵

ادامه جدول ۳. آزمون لوین - همگنی واریانس ابعاد جامعه‌پسندی شخصیت و باور به‌دنیای عادلانه و واکنش روانی دو گروه

شاخصها و متغیر	F	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	سطح معناداری
باور به دنیای عادلانه	۰/۲۶۴	۱	۵۸	۰/۹۰۳
باور به‌دنیای عادلانه برای خود	۰/۶۸۸	۱	۵۸	۰/۰۶۷
باورهای دنیای عادلانه برای دیگران	۰/۵۲۳	۱	۵۸	۰/۴۱۲
باورهای دنیای عادلانه عمومی	۰/۳۹۹	۱	۵۸	۰/۳۶۵
باورهای دنیای ناعادلانه	۰/۲۷۳	۱	۵۸	۰/۲۳۵
واکنش روان	۰/۲۹۸	۱	۵۸	۰/۴۳۲
مقیاس واکنش در برابر تسلیم	۰/۱۷۹	۱	۵۸	۰/۲۳۸
مقاومت در برابر نفوذ دیگران	۰/۵۲۹	۱	۵۸	۰/۲۰۸
واکنش در برابر نصیحت و توصیه	۰/۴۲۱	۱	۵۸	۰/۳۲۱
پاسخ هیجانی در برابر محدودیت	۰/۶۳۸	۱	۵۸	۰/۳۸۳

همان‌طور که در جدول ۳ نشان داده شد، پیشفرضهای تساوی واریانسهای دو گروه در تمام ابعاد تأیید شد.

جدول ۴. نتایج آزمون معناداری تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA) در دو گروه مورد مطالعه

نام آزمون	مقدار	f	فرضیه df	خطا df	سطح معناداری
اثر پیلایی	۰/۵۹۴	۶/۵۰۳	۲/۰۰۰	۵۷/۰۰۰	۰/۰۰۰
لامبدا ویلکز	۰/۴۰۶	۶/۵۰۳	۲/۰۰۰	۵۷/۰۰۰	۰/۰۰۰
اثر هتلینگ	۱/۴۳۶	۶/۵۰۳	۲/۰۰۰	۵۷/۰۰۰	۰/۰۰۰
بزرگترین ریشه خطا	۱/۴۶۳	۶/۵۰۳	۲/۰۰۰	۵۷/۰۰۰	۰/۰۰۰

نتایج تحلیل مانوا در مقایسه دو گروه با توجه به ابعاد شخصیت جامعه‌پسندی، و باور به‌دنیای عادلانه و واکنش روانی نشان داد که تنها اثر گروه بر تفاوت متغیرهای شخصیت جامعه‌پسندی و باور به‌دنیای عادلانه و واکنش گروه‌های نوجوانان دختر حمایتی و خیابانی معنی‌دار بوده است. به‌منظور تحلیل ابعاد معنی‌داری در جدول ۵ از آزمون تحلیل واریانس استفاده شده است.

جدول ۵. تحلیل واریانس، مقایسه دو گروه با توجه به ابعاد جامعه‌پسندی شخصیت، باور به دنیای عادلانه و

واکنش روانی

منبع پردازش	مجموع مجذورات SS	درجه آزادی DF	میانگین مجذورات MS	F	سطح معناداری P	اندازه اثر ETA	توان آماری آزمون
جامعه‌پسندی شخصیت	۱۱۶/۱۵۷	۱	۱۱۶/۱۵۷	۱۲/۳۴۸	۰/۰۰۱	۰/۲۰۵	۰/۹۳۱
باور به دنیای عادلانه	۴۶/۶۰۱	۱	۴۶/۶۰۱	۴/۸۱۳	۰/۰۳۳	۰/۰۹۱	۰/۵۷۵
واکنش روانی	۳۱۹۸/۱۰۱	۱	۳۱۹۸/۱۰۱	۱۶/۳۳۱	۰/۰۰۰	۰/۲۵۴	۰/۹۷۷

همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده شد، تأثیر گروه در ابعاد شخصیت جامعه‌پسندی ($P \leq 0/01$) همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده شد، تأثیر گروه در ابعاد شخصیت جامعه‌پسندی ($P \leq 0/01$)، باور به دنیای عادلانه ($F = 4/813$ ، $P \leq 0/05$)، و واکنش روانی ($F = 16/331$ ، $P \leq 0/01$)، در تفاوت نمره‌های گروه‌های نوجوانان دختر حمایتی و خیابانی معنی‌دار بوده است؛ بنابراین ابعاد جامعه‌پسندی شخصیت، باور به دنیای عادلانه و واکنش روانی به ترتیب ۲۰/۵، ۹/۱ و ۲۵/۴ درصد تفاوت دو گروه ناشی از وجود نوجوانان دختر حمایتی بوده است. در جدول ۶ به‌منظور بررسی مقابله‌های چندگانه بین دو گروه در موارد معنی‌دار از آزمون پیگیری استفاده شده است.

جدول ۶. آزمون پیگیری LSD به‌منظور بررسی مقابله‌های چندگانه

متغیر مستقل	گروه مستقل	گروه وابسته	تفاوت میانگین	خطا	سطح معناداری
جامعه‌پسندی شخصیت	نوجوان کار حمایتی	نوجوان کار خیابانی	۰/۳/۴۰۰*	۰/۷۹۱	۰/۰۰۱
باور به دنیای عادلانه	نوجوان کار حمایتی	نوجوان کار خیابانی	۱/۹۲۳*	۰/۷۷۷	۰/۰۰۱
واکنش روانی	نوجوان کار حمایتی	نوجوان کار خیابانی	۱۹/۸۶۷*	۳/۹۶۷	۰/۰۰۱

طبق جدول ۶ و نتایج آزمون پیگیری و جدول ۲ میزان شخصیت جامعه‌پسندی نوجوانان دختر خیابانی پیش از نوجوانان دختر حمایتی بود. هم‌چنین باور به دنیای عادلانه نوجوانان دختر خیابانی از نوجوانان دختر حمایتی بیشتر بود و نیز واکنش روانی در گروه نوجوانان دختر خیابانی از نوجوانان حمایتی بیشتر بود.

نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج، شخصیت جامعه‌پسندی، باور به دنیای عادلانه و واکنش روانی بین نوجوان دختر کار حمایتی از نوجوان کار دختر از خیابانی کمتر است. در بررسی همگنی واریانس دو

گروه در ابعاد مختلف، پیشفرضهای تساوی واریانسهای دو گروه در تمام ابعاد تأیید شد. نتایج تحلیل مانوا در مقایسه دو گروه با توجه به ابعاد جامعه‌پسندی شخصیت، و باور به‌دنیای عادلانه و واکنش روانی نشان داد که تنها اثر گروه بر تفاوت متغیرهای جامعه‌پسندی شخصیت و باور به‌دنیای عادلانه و واکنش گروه‌های نوجوانان دختر حمایتی و خیابانی معنی‌دار بوده است. به‌منظور تحلیل ابعاد معنی‌داری با آزمون تحلیل واریانس مشاهده شد تأثیر گروه در ابعاد جامعه‌پسندی شخصیت ($F = 12/348 \quad P \leq 0/01$)، باور به‌دنیای عادلانه ($F = 4/813 \quad P \leq 0/05$)، و واکنش روانی ($F = 16/331 \quad P \leq 0/01$)، در تفاوت نمره‌های گروه‌های نوجوانان دختر حمایتی و خیابانی معنی‌دار بوده است؛ بنابراین ابعاد جامعه‌پسندی شخصیت، باور به‌دنیای عادلانه و واکنش روانی به‌ترتیب ۲۰/۵، ۹/۱ و ۲۵/۴ درصد تفاوت دو گروه ناشی از وجود نوجوانان دختر حمایتی بوده است. در بررسی مقابله‌های چندگانه بین دو گروه نتایج آزمون پیگیری نشان داد میزان جامعه‌پسندی شخصیت نوجوانان دختر خیابانی از نوجوانان حمایتی بیشتر بود. باور به‌دنیای عادلانه نوجوانان دختر خیابانی از نوجوانان دختر حمایتی بیشتر بود و هم‌چنین واکنش روانی در گروه نوجوانان دختر خیابانی از نوجوانان دختر حمایتی بیشتر بود؛ لذا می‌توان نتیجه گرفت که فرضیات پژوهش تأیید می‌شود و بین جامعه‌پسندی شخصیت و باور به‌دنیای عادلانه و واکنش روانی بین دو گروه نوجوان دختر کار حمایتی و خیابانی تفاوت وجود دارد. با توجه به نتایج، این پژوهش با مطالعات شاکری و همکاران (۱۳۹۷)، داویس، تاک و ویلها (۲۰۱۰)، کن و متسون (۲۰۱۴) و ریمرز، تابولنسکی و کول (۲۰۱۶) همسو است.

پیشنهاد می‌شود تمام کودکان و نوجوانان دختر کار در مناطق مختلف استانی و شهرستانی توسط گروه متخصص و کارآمد شناخته شوند و مورد حمایت مراکز حمایتی قرار گیرند تا با مشاوره و درمان مناسب به سلامت روحی و روانی این نوجوانان و در نهایت جامعه سالم دست یابیم. علاوه بر این پیشنهاد می‌شود سیاستگذاران حوزه‌های بهداشت جسمی و روحی و روانی با تدوین برنامه‌های مناسب با رویکردهای نوین روانشناختی و پزشکی به‌منظور بهبود بهداشت روانی و بهبود دیدگاه‌های جامعه‌شناختی در این گروه از نوجوانان دختر تلاش کنند. پیشنهاد می‌شود در مطالعات آینده، کیفیت زندگی نوجوان دختر کار حمایتی و خیابانی با هم مقایسه شود.

منابع

- برغم‌دی، مرضیه؛ اسدی، جوانشیر؛ موسی‌زاده، حسن (۲۰۱۷)، بررسی تأثیر ذهن آگاهی بر سلامت روان در نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست در شهر گرگان، *مجله اصول بهداشت روانی*، ویژه‌نامه سومین کنفرانس بین‌المللی نوآوری‌های اخیر در روانشناسی، مشاوره و علوم رفتاری، ش ۱۹(۳).
- بهارلو، حوریه؛ صباحی، پرویز؛ رفیعی‌نیا، پروین (۱۳۹۶)، مقایسه سبک‌های اسناد و باور به‌دنیای عادلانه بین افراد روان‌رنجورگرا، برون‌گرا و عادی. *مقاله علمی پژوهشی پژوهش‌های علوم شناختی و رفتاری*، دوره ۷، ش ۱، ش پیاپی ۱۲: ۳۵ - ۵۰.
- صفاری‌نیا، مجید؛ بیات، شهره؛ نورمحمدی، احمد (۱۳۹۶)، مقایسه شخصیت جامعه‌پسند، واکنش روانی، حمایت اجتماعی ادراک شده و سبک‌های دفاعی والدین کودکان معلول جسمی حرکتی و کودکان سالم شهر اصفهان، *فصلنامه کودکان استثنایی*، س هفدهم، ش ۴: ۱۵ - ۲۶.
- کاشانکی، حامد؛ قربانی، نیما؛ حاتمی، جواد (۲۰۱۶)، بررسی ارتباط فرونشانی احساسات و علائم جسمانی و روانی با توجه به نقش خودشناسی انسجامی، بهوشیاری و شفقت خود، جامعه‌پسندی و خودمهارگری، *فصلنامه پژوهش‌های کاربردی روانشناختی*، ش ۷(۳): ۵۵ - ۷۰.
- قربانی، ن (۱۳۹۳)، *من به‌روایت من*، تهران: بینش نو.
- وامقی، مروثه؛ رفیعی، حسن؛ سجادی، حمیرا؛ رشیدیان، آرش (۱۳۹۰)، مرور نظام‌مند مطالعات کودکان خیابانی در دهه اخیر در ایران: عوامل خانوادگی مرتبط و پیامدهای خیابانی شدن کودکان، *مجله مسائل اجتماعی ایران*، ش ۱: ۱۳۵ - ۱۶۶.
- کورکوران و همکاران، ۲۰۱۱ ترجمه خلیلی، ۱۳۹۲.

- Bartal, I.A., Rodgers, D.A, Sarria, M.B, Decety, J, .And Mason, P. (2014), Pro-social Behavior in Rate is Modulated by social experience , University of Chicago , United State , online published January 14, Cite as Elfie.
- Baron-Cohen, S., & Wheel Wright, S. (2004). The empathy quotient: An investigation of adults with Asperger syndrome or high functioning Autism and normal sex differences. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 34, 163-175.
- Todd, L., Ludmila, Z., Craig, A. W. & Sheldon, A. (2013), Procedural and Distributive Justice Beliefs for Self and Others: Multilevel Associations with Life Satisfaction and Self-Rated Health. *Journal of Happiness Studies*, 14 (4), 1325 – 1341.
- Bennett, k. (2008), Just world jurors. *The Jury Expert*, 20 (4), 35-44.
- Brenner, P. S. & DeLamater, J. D. (2014). "Social desirability bias in self-reports of physical activity: is an exercise identity the culprit?". *Social Indicators Research*, 117(2), 489-504.
- Cervone, D. & Pervin, L. A. (2015). *Personality, Binder Ready Version: Theory and Research*. John Wiley & Sons.
- Cann, A. & Matson, C. (2014). "Sense of humor and social desirability: Understanding how humor styles are perceived". *Personality and Individual Differences*, 66, 176-180.
- Davis, C. G.; Thake, J. & Vilhena, N. (2010). Social desirability biases in self-reported alcohol "consumption and harms". *Addictive behaviors*, 35(4), 302-311.
- Dalbert, C. (2002), Belief in a just world, In M. R. Leary & R. H. Hoyle (Eds.), *Handbook of Individual Differences in Social Behavior*, (288-297), New York: Guilford Publications.

- Eagly, H.A. (2009). The his and hers of prosocial behavior: An examination of the social psychology of gender. *American Psychologist*, 64, 644-658.
- Erskine, J.; Kvavilashvili, L.; Myers, L.; Leggett, S.; Davies, S.; Hiskey, S. & Georgiou, G. (2016). "A longitudinal investigation of repressive coping and ageing". *Aging & mental health*, 20(10), 1010-1020.
- Finkenauer, C.; Buyukcan-Tetik, A.; Baumeister, R. F.; Schoemaker, K.; Bartels, M. & Vohs, K. D. (۲۰۱۶). "Out of control identifying the role of self-control strength in family violence". *Current Directions in Psychological Science*, 24(4), 261-266.
- Finkenauer, C.; Buyukcan-Tetik, A.; Baumeister, R. F.; Schoemaker, K.; Bartels, M. & Vohs, K. D. (2015). "Out of control identifying the role of self-control strength in family violence". *Current Directions in Psychological Science*, 24(4), 261-266.
- Ghorbani, N.; Watson, P. J.; Kashanaki, H. & Chen, Z. J. (۲۰۱۷). "Diversity and Complexity of Religion and Spirituality in Iran: Relationships with Self-Compassion and Self-Forgiveness". *The International Journal for the Psychology of Religion*, (just-accepted)
- Keng, S. L. & Liew, K. W. L. (2017). "Trait Mindfulness and Self-Compassion as Moderators of the Association Between Gender Nonconformity and Psychological Health". *Mindfulness*, 8(3), 615-626.
- Krohne, H. W. (2017). *Stressbewältigung. In Stress und Stressbewältigung bei Operationen* (pp. 79-112). Springer Berlin Heidelberg.
- ILO-IPEC (2014), *Marking progress against child labor - Global estimates and trends 2000-2012*, http://www.nazemi.cz/sites/default/files/wcms_221513.pdf
- Nudelman, G. (2013), *The Belief in a Just World and Personality: A Meta-analysis*. *Social Justice Research*, 26 (2), 105-119
- Remmers, C.; Topolinski, S. & Koole, S. L. (2016). "Why Being Mindful May Have More Benefits Than You Realize: Mindfulness Improves Both Explicit and Implicit Mood Regulation". *Mindfulness*, 7(4), 829-837.
- Rice, S. & Trafimow, D. (2011), *It's a Just World No Matter Which Way You Look at It*. *The Journal of General Psychology*, 138 (3), 229-242.
- Sharp, R.; Green, A. & Lewis, J. (2017). *Education and social control: A study in progressive primary education* (Vol. 49)
- Thomas De Benitez, S. (2011). *State of the World's Street Children: Research*. Consortium for Street Children, London.
- Useche, S.; Serge, A. & Alonso, F. (2015). "Risky behaviors and stress indicators between novice and experienced drivers". *American Journal of Applied Psychology*, 3(1), 11-14.
- Wathayu N, Wenzel J, Sirisreetreeru R, Sangprasert, Wisettanakorn, N (2011) , *Rapid Assessment and Response: The Context of HIV/AIDS and Adolescents in Bangkok*, *J Nurse Sci*, Vol.29, N.3: 28-35
- White, B. A. & Turner, K. A. (2014). "Anger rumination and effortful control: Mediation effects on reactive but not proactive aggression". *Personality and Individual Differences*, 56, 186-189. *Journal of consulting and clinical psychology*, 51(6), 882.